

YERALTI SULARI TÜZÜĞÜ

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi : 20.7.1961, No : 5/1465

Dayandığı Kanunun Tarihi : 16.12.1960, No : 167

Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi : 8.8.1961, No : 10875

Yayımlandığı Düsturun Tertibi : 4, Cildi: 1, S. 2975

Tüzüğün maksadı :

Madde 1 – 167 sayılı Yeraltı Suları hakkındaki Kanunun tatbikatı, aynı kanunun 20 nci maddesi gereğince hazırlanan bu Tüzük hükümlerine göre yürütülür.

İşletme sahaları:

Madde 2 – Yeraltı suyu işletme sahalarının sınırları ve karakteristikleri Devlet Su İşleri (DSİ) Genel Müdürlüğünce tayin ve tesbit edildikçe, gerekli Bakanlar Kurulu Kararı alınmak üzere keyfiyet Bayındırlık Bakanlığına intikal ettirilir. Çıkacak karara göre "Yeraltı Suyu İşletme Sahaları" DSİ tarafından Resmi Gazete ile ve ayrıca mahallerinde çıkan gazetelerde, gazete çıkmayan yerlerde de mütat vasıtalarla ilan olunur. *El ile açılan kuyular:*

Madde 3 – a) Satış alüvyonları içinde kazma, kürek, varyoz ve baramin gibi el kazısı aletleri ile kazılan her derinlikteki kuyularla, ilk su tabakası içinde en çok 10 metre derinliğe kadar, en çok 100 milimetre çapında boru çakılarak açılan kuyular, el ile açılan kuyu sayılır.

b) El ile açılan kuyulardan en çok faydalı ihtiyaca yetecek kadar su çekilebilir. Yeraltı suyu deposu bu ihtiyacı karşılayamayacak durumda ise, deponun normal verimi kadar su alınması gereklidir.

c) Artezyen sahalarda el ile açılan kuyular teknik yönetmelikte belirtildiği şekilde tercih ve teçhiz edilir. Artezyen yapan kuyulardan faydalı ihtiyaçtan fazla su alınmasını önleyecek tarzda ilgilinin gerekli bütün tedbirleri alması ve bu hususta DSİ. ce yapılacak tavsiyeleri yerine getirmesi mecburidir.

Belge alınması gerekli kuyular:

Madde 4 – a) Belge alınarak açılacak kuyu derinlikleri DSİ tarafından bölge bölge tesbit edilerek Bakanlar Kurulunun tasvibinden sonra ilan olunur.

b) Yeraltı suyu araştırmaları ilerledikçe yeraltı suyu deposunun korunması bakımından zaruret hasil olursa, (a) fıkrasında tesbit ve ilan olunan derinlikler yer yer değiştirilir ve Bakanlar Kurulunun tasvibi alınmak suretiyle yeni kuyu derinlikleri ilan olunur.

Kuyu, tunel ve galeri belgesi:

Madde 5 – 3 üncü maddeye göre, elle çalışan veya 4 üncü madde hükümlerince tesbit ve ilan edilecek derinliklerden daha az derin olan kuyular hariç, su temini maksadı ile açılacak her çeşit kuyularla, ufki ve meyilli her türlü tunel ve galeriler için arama, kullanma, ışlah ve tadil belgesi alınması mecburidir. *Belge için müracaat:*

Madde 6 – a) Belge almak için önce en yakın DSİ teşkilatına müracaatla veya en yakın mülkiye amiri vasıtasıyla, belge isteme formu temin edilir. Bu form eksiksiz ve doğru olarak doldurulur. *Belge isteme formuna;*

1 - DSİ tarafından hiç etüd edilmemiş sahalarda için, teknik yönetmelikte belirtildiği hususları haiz hidrojeolojik veya jeofizik rapor icabediyorsa her ikisi, harita, konuya göre hazırlanmış plan ve projelerden üçer takım eklenir.

2 - DSİ tarafından hidrojeolojik veya jeofizik etüdü yapılmış olan sahalarda için yalnız teknik yönetmelikte belirtilen hususları haiz işler yerini gösteren harita ve krokilerle projelerden üçer takım eklenir.

3 - İlan edilmiş yeraltı suyu işletme sahalarda için, teknik yönetmelikte belirtilen hususları haiz işin yerini gösteren krokiler ile projelerden üçer takım eklenir.

Form ve ekleri mahallin bağlı bulunduğu DSİ teşkilatına verilir veya en yakın mülkiye amiri vasıtası ile bu teşkilata gönderilir.

b) Belge almak için müracaat eden kimsenin sırasını, DSİ teşkilatına veya en yakın mülkiye amirine baş vurulduğu tarih belli eder.

DSİ nin belge isteyen kimseye cevap vereceği bir aylık sürenin başlangıcı, dilekçe ve yukarıda sözü edilen eklerinin DSİ teşkilatına resmen ulaştığı tarihtir.

Belge talebinde bulunan kimseye, isteği üzerine müracaat tarihini gösteren bir makbuz verilir.

c) Aynı etüd sahası dahilinde birden fazla kuyu açmak isteyen kimse, bu hususu belge isteme formunda belirtir. Eğer aynı sahada bilahare ilave bir kuyu daha açmak isterse, yeni belge isteme formunda, yalnız kroki ve projeleri ekliyecek ve ilk belgesinin tarih ve numarasını belirtecektir.

Etüd ve proje yapmağa veya kuyu açmağa yetkili kimseler:

Madde 7 – a) Belge alınması gerekli hallerde, yeraltı suyunun araştırılması ve temini maksadıyla yapılacak her türlü arama, kullanma, ıslah ve tadil işleri için bu sahalarda yetkili jeolog, hidrojeolog ve mühendisler tarafından konuya göre teknik yönetmelikte belirtildiği

şekilde hidrojeolojik etüd raporu veya tatbik projesi hazırlanması ve tatbikından önce bunların ilgili DSİ teşkilatına tasdik ettirilmesi mecburidir. Bu gibi rapor ve projelerin tekniğine ve teknik yönetmeliğine uygun ve doğru olarak hazırlanmasından yukarıda adı geçen fen elemanları mesuldür.

b) Tasdikli projeler ve hidrojeolojik raporlar, teknik yönetmeliğe uygun olarak, kuyu,tunel veya galeri açma işlerinde yetişmiş yetkili bir jeolog,hidrojeolog veya mühendisin mesuliyet ve nezareti altında tatbik edilir.

c) Belgesine ve tasdikli projesine uygun olarak açılacak kuyu, tunel ve galerilerle meydana getirilecek tesis, ıslah ve tadil işleri ehliyetli sondör, kuyucu, galerici ve tunelciler tarafından yapılır. *Belge, rapor ve proje işleri:*

Madde 8 – a) Yeraltı suyu arama, kullanma, ıslah ve tadil belgesi almak üzere 6 ncı maddeye göre yapılan müracaatlar, yetkili DSİ teşkilatınca tetkik edilerek belge verilmek veya gerekli hidrojeolojik etüd raporu ve tatbik projeleri tasdik veya red edilmek suretiyle, müracaat tarihinden itibaren bir ay içerisinde cevaplandırılır. Belge verilmediği veya rapor ve projeler kabul olunmadığı takdirde, sebepleri verilen cevapta açıkça belirtilir.

b) Yeraltı suyu arama, kullanma, ıslah ve tadil belgeleri için özel formlar hazırlanır ve bunların ne suretle kullanılacağı teknik yönetmelikte belirtilir.

c) Açılacak her kuyu için ayrı belge verilir. Belge, ait olduğu kuyuya mahsustur, başka bir kuyu için kullanılamaz.

Belge, üzerinde adı ve soyadı yazılı kimseye aittir, başkalarına devredilemez.

Yeterlik belgesi:

Madde 9 – a) Belge alınması gerekli yeraltı suyu işleri, konuya göre sondör, kuyucu, galerici ve tunelci gibi ehliyetli kimseler tarafından yapılır. Bu gibi kimselerin yeraltı suyu işlerinde çalışabilmeleri için yetkili DSİ teşkilatına müracaatla imtihan olmaları ve yeterlik belgesi almaları mecburidir.

b) Yeterlik belgesi almak isteyenler için, her yıl 1 Ocak ile 31 Mart tarihleri arasında DSİ Genel Müdürlüğünce merkezde veya lüzumlu görülecek bölge müdürlüklerinde, teknik yönetmelikte müfredatı gösterilen yeterlik imtihanları açılır. İmtihanların günleri ve yerleri imtihandan 30 gün önce DSİ. ce ilan olunur.

c) İmtihana girebilmek için isteklinin Türk vatandaşı olması, en az ilk okulu bitirmesi sağlık durumunun bu kabil işlerde çalışmağa elverişli olması ve meslekinde yeteri kadar tecrübesi bulunması şarttır. Bu vasıfları haiz olanlar, bunları gösteren

vesikalarla birlikte, ilan edilen tarihlerde, DSİ teşkilatına baş vururlar. olmak üzere, iki türüdür.

d) Yeterlik belgeleri, birinci ve ikinci sınıf

Belge istediği dalda en az dört yıl çalışan ve imtihanında başarı gösterenlere ikinci sınıf ehliyet verilir. Bu gibi kimseler yeterlik belgesi aldıkları sahalarda, yetkili teknik elemanların nezaret ve mesuliyeti altında iş görürler.

Belge istediği dalda başarı göstererek en az yedi yıl çalışmış olanları, DSİ. ce açılacak imtihanlarda muvaffak olmak şartıyla, birinci sınıf yeterlik belgesi verilir. Bu gibi kimseler, yeterlik belgesi aldıkları sahalarda, yetkili teknik elemanların mesuliyeti altında, teknik yönetmelikte gösterildiği şekilde, gerekli tecrit ve teçhiz işleriyle pompa tecrübelerini de yapabilirler.

e) Yeterlik belgesi alan kimseler kanunlara, tüzüğe ve teknik yönetmeliklere uygun olarak iş yapmak, kayıtları doğru tutmak, formları eksiksiz ve doğru doldurmak ve istenen bilgileri yetkililere zamanında vermek mecburiyetindedirler. Bu hususlara riayet etmeyenlere DSİ. ce birinci defasında ihtar verilir. İkinci defasında altı ay müddetle yeterlik belgeleri geri alınır. Üçüncü defasında ise yeterlik belgeleri bir daha geri verilmemek üzere iptal edilir.

Belgelerin kontrolü:

Madde 10 – Belge sahipleri kontrol maksadı ile talep vukuunda belgelerini yetkili DSİ elemanlarına göstermeye mecburdurlar.

Yeraltı suyu ile ilgili işlerin kontrolü:

Madde 11 – DSİ yeraltı suyu aranması, kullanılması, işletilmesi ve tesislerin ıslah ve tadil edilmesi işlerinin verilen belgelere, teknik yönetmeliklere uygun olarak yapılıp yapılmadığını her an kontrol yetkisine sahiptir. Kontrol sonunda bu şartlara riayet edilmediği görülürse, durum DSİ. ce bir zabıtla tesbit edilir ve belli bir müddet içinde gerekli tedbirleri alması belge sahibine yazı ile bildirilir. Belge sahibi verilen müddet içinde belge ve yönetmeliğe göre istenen tedbirleri almak mecburiyetindedir. Aksi takdirde keyfiyet DSİ.ce hazırlanmış zabıtla birlikte ilgili sulh mahkemesine intikal ettirilerek 167 sayılı kanunun 18 inci maddesine göre hareket edilir.

Yeraltı suyu deposunun kontrolü:

Madde 12 – İlan edilmiş yeraltı suyu işletme sahaları içinde veya dışında, kanunun 8 inci maddesine göre tesbit ve ilan edilen derinliklerden daha derin olan kuyuların adedi, yerleri, derinlikleri ve diğer vasıflarıyla bunlardan çekilecek su miktarı, DSİ.ce tayin ve tesbit edilerek belgeler üzerinde gösterilir. Yeraltı suyu deposunu tükenme-

den, emniyetli sınır içinde, işletme maksadıyla yapılan rasat ve araştırmalara göre, gerekikçe kuyulardan çekilecek emniyetli su miktarı azaltılıp çoğaltılabilir. Bu takdirde durum yetkili DSİ teşkilatınca belge sahiplerine yazı ile bildirilir ve verilen belgeler üzerinde gerekli tashihler yapılır. Aynı zamanda arazi veya kuyu sahiplerinin evvelce tesbit edilen faydalı ihtiyaç miktarı da, yeraltı suyu deposu kapasitesindeki değişikliğe uygun olarak yeniden ayarlanır. Arazi veya kuyu sahipleri kuyulardan bu şekilde yeniden tesbit edilip kendilerine yazı ile bildirilen veya belgelerine işlenen emniyetli su miktarından fazla su çekmezler.

Bilgi verilmesi:

Madde 13 – Arama, kullanma, ıslah ve tadil maksadıyla:

- a) Kuyu, tunel ve galerilerin meydana getirilmesi ve tasdikli etüd raporu ve projelerin tatbikatı ile ilgili her türlü bilgi ve doneler ile, DSİ. ce gerekli görülen diğer malümat, mesul mühendis, jeolog veya hidrojeolog tarafından teknik yönetmelikte belirtildiği şekilde ve yazılı olarak, belgeyi veren DSİ teşkilatına bildirilir. Bu gibi bilgilerin hakikate uygunluğundan ve eksiksiz olarak DSİ. ye verilmemesinden tatbikata nezaret eden jeolog hidrojeolog veya mühendis mesuldür.
- b) Kuyuların işletilmesi ile ilgili bilgiler talep vukuunda kuyu sahiplerince teknik yönetmelikte belirtilen esaslar dahilinde ilgili DSİ teşkilatına verilir.

Yeraltı suyu ve tesislerinin korunması:

Madde 14 – a) Gerek arama ve kullanma, gerekse ıslah ve tadil ameliyeleri esnasında yerüstü suyunun veya kullanmaya elverişli olmayan bozuk kaliteli ve pis suların, kuyu veya kaynağa karışması; kuyu içerisinde kötü kaliteli su veren tabakalardaki suyun, iyi kaliteli su tabakalarına karıştırılmaması; yeraltı suyunun kullanılması esnasında kuyu başlarının ve sulama sahasınınsazlık ve bataklık hale getirilmemesi; yeraltı suyunun boşa akıtılmaması; toprak vasıflarına uygun sulama yapılmasına ve tuzlanmalara sebebiyet verilmemesi; civardaki her türlü yapı ve tesislere zarar verilmemesi için lüzumlu tedbirler ve koruma şekilleri etüd raporlarında ve projeler üzerinde gösterilecek, tatbikat bunlara ve teknik yönetmelikte yazılı esaslara göre yapılacaktır. Yukarıda açıklandığı veçhile etüd raporlarında ve tasdikli projeler üzerinde gerekli tedbirlerle koruma şekillerinin gösterilmesine rağmen yeraltı suyu tesislerinin meydana getirilmesi sırasında gerekli tedbirlerin alınmamasından tatbikatı yaptıran jeolog, hidrojeolog veya mühendis sorumludur.

Yeraltı suyu tesislerinin kullanılması sırasında teknik yönetmelikte belirtildiği şekilde yukarıda zikredilen koruyucu tedbirlerin alınmamasından ve bu tedbirlere riayet olunmamasından da belge sahipleri mesuldür.

b) Kullanma esnasında (a) fıkrasında adı geçen korunma tedbirleri herhangi bir sebeple yetersiz bir hal alırsa, acil ve tehlikeli hallerde mümkün olan önleyici geçici tedbirler kuyu veya arazi sahipleri, yahutta işletmeciler tarafından derhal alınır ve durum 15 gün içinde yazılı veya sözlü olarak ilgili DSİ teşkilatına bildirilir. Acil ve tehlikeli olmayan hallerde ise islah belgesi alınmak üzere bir ay içinde DSİ teşkilatına müracaat olunur.

Her iki halde de, teknik yönetmeliğe göre yetkili teknik elemanlara hazırlattırılacak islah ve tadil projeleri tasdik ettirilerek belge alınmak suretiyle, yetkili fen elemanlarının nezaretinde teknik yönetmeliğe uygun olarak gerekli islah ve tadil işleri, belge sahipleri tarafından yaptırılır.

c) (a) ve (b) fıkralarında yazılı hususlara riayet etmeyenler hakkında duruma göre umumi hükümler veya Kanunun 18 inci maddesi hükümleri uygulanır.

Faydalı ihtiyaç:

Madde 15 – Yeraltı suyunu kullanacak arazi veya kuyu sahibinin veyahutta işletmecilerinin faydalı su ihtiyacı; sırasıyla içme, temizlik, belediye hizmetleri, hayvan sulaması, zirai sulama ve maden ve sanayi suyu, sportif ve benzeri tesislerin faydalı kullanım miktarı gözönünde bulundurularak, tahsis edilecek maksada göre ilgili bakanlıkların mütalaası alınmak suretiyle, DSİ. ce tesbit edilir. Faydalı ihtiyaç için ayrılacak su miktarı hiç bir zaman yeraltı suyu deposunun emniyetli veriminden daha yüksek olamaz.

Komşu hakkı:

Madde 16 – a) Arazisinde faydalı ihtiyaçlarına yetecek kadar su bulunmayan veya hiç su bulunmayan veya bu suyu elde etmesi için fahiş masraf yapmağa mecbur kalan bir kimse, komşu arazide işletilmekte olan bir yeraltı suyu mevcut ise, bu suyun arazi sahibinin faydalı ihtiyaçlarına yeter miktarından fazlasının kendi faydalı ihtiyaçlarını karşılayacak kısmını istiyebilir. Bu takdirde suya muhtaç olan komşunun önce kullanma belgesi alması; arazisinde su bulunan malsahibinin bu kullanım için uğriyacağı bütün zararları tanzim etmesi, ayrıca tesis masraflarının amorti edilmemiş kısmına ve işletme masraflarına, kullandığı su miktarı nisbetinde, iştirak etmesi şarttır.

b) Komşu arazide, malsahibinin faydalı ihtiyacından fazla verimli bir kuyu bulunmakta, fakat bu kuyunun veriminin tamamından istifade edilecek şekilde bir işletme yapılmamakta ise, suya ihtiyacı olan diğer komşu, gerekli belgeleri almak ve bu yeni işletmeyi mümkün kılacak bütün formalite ve masrafları şahsen y apmak şartı ile, kuyu suyunun malsahibi tarafından kullanılmıyan kısmından faydalanmak istiyebilir.

Bu takdirde, istekli komşunun, malsahibinin bu yüzden dūçar olacağı bütün zarar ve ziyarı tanzim etmesi, malsahibinin evvelce yapmış olduğu tesis masrafları ile ilgili haklarını tanıması, yine malsahibinin almakta olduğu suyu aynen alabilmesi ve hissesine düşen yeni işletme masraflarının evvelce yaptığı işletme masraflarını geçmemesini kabul etmesi şarttır.

Yeni işletme masrafları evvelce işletme masraflarından daha az ise komşular masraf tutarını, aldıkları su nispetinde paylaşırlar.

c) Yukarıda (a) ve (b) fıkralarında yazılı kuyu verimlerinde ve faydalı ihtiyaç miktarında taraflar arasında ihtilaf olursa, DSİ ye baş vurmaları halinde, gerekli masraflar müracaat sahiplerinden alınmak şartı ile, kuyu verimi ve faydalı ihtiyaç usulüne göre DSİ ce tesbit ve tayin olunur.

Madde 17 – Bu tüzük Resmi Gazete ile yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 18 - Bu tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.